

Píseň: EZ178 - Krásná je modrá obloha + **modlitba;** **Čtení:**
Gn 1, 9-13

Milí přátelé,

na poslední biblické hodině jsme se věnovali druhému dni biblického příběhu o stvoření. Kromě jiného jsem zdůrazňoval také jazykovou podobnost hebrejského termínu pro moře (majim) a pro nebesa (šamajim). Tedy že v hebrejských starozákonních představách jde skutečně o „vody nad námi“.

Také jsem zmínil význam příběhu jakožto oddělení vod „podsvětních“ od „nebeských“, přičemž nebeské jsou nám vlastně uzavřeny - snad s výjimkou krásy noční oblohy. Hospodin tedy zkrotl i ten pro člověka nejnebezpečnější element, který je zároveň a učinil ho součástí svého dobrého stvoření - jako nezbytný základ života.

A Boží vláda i nad touto základní silou lidského života pokračuje i ve třetím dni.

Vznik souše

Souš v příběhu vzniká opět velmi logicky - očividně na základě mnohasetleté lidské zkušenosti: Vody je na zemi více, než země¹. Zdá se, že to dobře věděl i starozákonní žid, který měl středozevní moře na dosah ruky. Možná i proto zůstala tato sféra obklopena rouškou nebezpečí a nepoznaného.

Hospodin vytvořil po základních nezbytnostech pro život souš tím, že poručil vodám „stáhnout se“. Fascinující a zvláštní div, vždyť voda i přesto pokrývá 71% zemského povrchu! A i nadále zůstává většina vod jednolitou masou - v mořích a oceánech.

Ve srovnání s okolními mytologiemi opět vidíme podobnost, zejména v babylónských: Bohyně chaotických vod Tiámat musela

¹ Ale zároveň jen cca 2, 5% vody na světě je vodou pitnou, zbytek jsou vody moří a oceánů. Napětí mezi lidským vnímáním dobrého a zlého tedy přetrvává. Snad tato zkušenost již starověkého člověka také ulehčuje naše porozumění ambivalentního vztahu k vodě v izraelské oblasti. Zejm. když dodáme, že 61% pitné vody na Zemi je „uloženo k ledu“ v Antarktidě.

být poražena a rozsekána, aby bylo z jejího těla vyrobeno místo pro život lidí - země. Ba dokonce lidé sami jsou utvořeni také z části jejího „těla“. Podobně, a přece zcela odlišně, biblický pohled: Voda se musela stáhnout, aby člověk mohl žít. Voda však není poražena, není nám podřízena, není zlikvidována ani zraněna. Naopak nám často hrozí svým nebezpečím. Podléhá od počátku i nadále Boží vůli.

Avšak důsledkem stažení a zkrocení vody je pouhá „souš“, dosl. „suchá země“. Na suché zemi nemůže nic vyrůst, nemůže na ní nic žít - narozdíl vodního prostředí. Bůh dalším slovem třetího dne teprve přemění souš v zemi. Tak je i tento „postup“ v hluboké shodě s historickými zkoumánými vzniku naší planety. Rozohněná, vulkanická pustina bombardovaná meteory byla stejnou pustinou, stejnou „suchou zemí“, ačkoli později byla také skrápěna déštěm. Stejně jako je tomu na Venuši nebo Merkuru či kdysi také na Marsu. Vytvoření podmínek pro život k životu nestačí - jak o tom svědčí lidské pokusy „vytvořit život“ a tak dokázat základy evoluční teorie.

Vznik země

Hospodin teprve pojmenováním „suché země“ transformuje základní prostředí pro život v něco víc a lepšího². Pouhá skála, hrubá materie, prostor bez vody na němž lze stát, k životu nestačí.

V češtině možná není rozdíl mezi „souší“ a „zemí“ tak zřetelný. V hebrejštině velice. Souš je hebrejsky jabaša, země je arec. Arec pak znamená spíše „hlínu“, tedy materiál, v němž to žije. V Bibli jde čtvrté nejužívanější slovo s 2504 výskyty (4x častěji než voda!). Jabaša je odvozeninou slovesa j-b-š = vysušit, vyschnout, seschnout.

² Zde připomínám důležitost pojmenování v Bibli: Ať už jde o udělení jména (od Adama přes mnoho dalších až k Ježíšovi) nebo o změnu jména (Abram-Abraham, Šaul-Pavel, Sáráj-Sára atd.). Jméno jaksi nese podstatu člověka, může být užito k jeho přímému, až magickému ovlivnění - tak, krom jiných, také židovská gematrie či kabala. Avšak dobře známe zneužívání jmen i z vlastní všední zkušenosti Změna jména tak také mění podstatu člověka - nejen ve změně příjmení se vstupem do manželského svazku.

I jazykově tedy zůstává při vzniku země napětí: Vznikem podloží dochází skrze „vysušení“ (srv. nízkou přirozenou zavláženost israelské oblasti) vody, avšak pouze jejím přeskupením - přesunem. To samo však k životu opět nestačí - mechanika přírodních zákonů k životu nevede. Teprve dalším Božím zásahem (pojmenováním) dochází k transformaci „sušiny“ v „hlínu“. A ještě další krok bude potřeba, aby vznikla země z níž bude uplácán později také první člověk Adam dle hebrejského adamah (čti: adama) = země ve významu orné (tedy úrodné) půdy. Tato adamah se vyskytuje pouze 224x (srv. s hebrejským arec - i ve frekvenci užívaných slov se hluboce projevuje osobní i společenská a geografická situace!).

Třetí den tedy byla stvořena souš a proměněna skrze Boží pojmenování v hlínu, avšak ještě ne v ornou, úrodnou půdu (= adama!).

Svět totiž neběží nějakým samospádem a vnitřním mechanismem. Stejně jako nevznikl skrze nějakou vlastní sílu. Svět funguje a je udržován stejně, jako byl stvořen: Božím působením.

Vegetace

Což je zřejmé také z pokračování třetího dne: Z pouhé ha-arec samo nic nevyroste. Je jedno, kdo zasívá a kdo zalévá, vzrůst dává pouze Hospodin (1Kor 3, 6-7). Pouze na další Boží stvořitelské slovo z té hlíny něco roste: Země se zazelenala zelení. Opět ve shodě s evolučními teoriemi. Ne náhodou, člověk starověký viděl stejný koloběh a vzájemnou provázanost života jako my!

V 11. verši pak dovoluňte vyzdvihnout ekumenický překlad. Zatímco kraličtí píšou: „Zplod' země trávu...“. Ekumeničtí věrně, až hebrejsky: „Zazelenej se země zelení“ (tadším ha-arec dším). Čím jiným by se také mohla země zazelenat než zelení? Důraz je tedy položen na skutečnost, že to, co vyroste, bude hlavně zelené - to je důležitá vlastnost vegetace.

Veškeré zelení je pak dáno semeno, aby nesla potomstvo. Jde o stejné símě (zera), kterým bude později disponovat člověk. Nevzniká však perpetuum mobile - natožpak druhého stupně - ale pravý opak. Jen díky Hospodinu nesou byliny a stromy plody či semena. A jen Bůh jim pak bude dávat vzrůst - přičemž z velké části semen nic nevyroste (podobenství o rozsévači?).

Tedy ani zde není ani náznak deismu, který zná Boha pouze jako Stvořitele - jako jakéhosi „hodináře“, který uvedl „hodiny“ světa do chodu, ale dál se o ně nestará. Bible vyznává pravý naopak - že něco disponuje semeny neznamená, že zplodí život. A zplozený život nezaručuje jeho vzrůst. A vzrůst nezaručuje užitek. To vše záleží i dál na Bohu.

Podobně úsměvné, jako je ono „zazelenání se země zelení“ je také pojmenování vod (v. 10): „Ha-majim kara jámím.“ Tedy opět opakováním sebe sama.

Což nám napovídá, že stvoření světa je spíše textem poetickým než deskriptivním. Spolu s opakováním refrénů, prodlužováním „slok“ atd. I to mějme na paměti při čtení Písma: Většina SZ je zachycena v poetických textech, nikoli deskriptivních (těch jen titěrná menšina) či naarativních! Nový zákon je v tomto (bohužel?) opakem - a možná proto tak zápasíváme s evangeliem podle Jana a jeho Apokalypsou (řecké slovo = zjevení/odhalení/odkrytí).

Sloka o třetím dnu pak končí tradičními refrény: Bůh viděl, že je to dobré. Byl večer, bylo jitro, den třetí.

Dobrá země

Země je tedy stvořena jako dobrá - ačkoli na mnohé se neuchytí žádná vegetace a nejde na ní moc žít. Vždyť pouště pokrývají zhruba třetinu souše³, vysoké hory zabírají statisíce kilometrů čtverečních a v úrodných lesích na nás číhá divá zvěř. V pohledu obyvatele israelské či egyptské oblasti pak je toto vnímání ještě podtrženo: Většinu plochy zabírají hory nebo pouštní oblast.

³ např.: Co je poušť? Geologický průzkum USA z r. 2013

Země však je dobrá - v Božích očích. Není špatná, není zbytkem chaotické Tiámat, není stvořena utrpením něčeho (Tiámat!). Což je však velice troufalé tvrzení vzhledem k lokálním, planetárním, galaktickým i vesmírným podmínkám. Ve většina prostoru světa nelze žít, na většině planet nelze žít - leda v nesmírně komplikované izolaci od místního prostředí.

Země je dobrá. Není potřísněna vinou ani hříchem, stejně jako světlo, voda, vegetace atd. Země je dobrá, ačkoli úrodné půdy je na ní jen malý zlomek. Který přesto bohatě stačí! Tato „dobrota země“ se pak vrátí při stvoření člověka, který je stvořen právě ze země.

Dobré jsou také rostliny i stromy, tráva i keře. Což je vyjádření, s nímž snad nemá nikdo na této planetě problém.

Avšak zdůrazněme, co se může snadno ztratit z dohledu: Ve své pýše se člověk domnívá, že je korunou stvoření (přesto že po šestém dni následuje právě v biblickém příběhu sedmý den). Ve své pýše se člověk domnívá, že je vítězem evolučního boje. Přestože je jako takřka jediný tvor zcela postradatelný v potravním řetězci i dobrém stvořitelském řádu. A takřka všechen život, včetně bakteriálního a virového, je závislého na stvoření třetího dne: Na zeleni. Protože na jediném zdroji kyslíku na planetě: Na fotosyntéze, která bez zeleně nemůže být. Možná i proto se země „zazelenala zelení“.

Závěr

Bez země nejde žít - ať už jako pevné půdy pod nohama doslova či alegoricky. Bez rostlin také nejde žít - bez těch takřka nehybných, nemluvných a často nenápadných zdrojů života. Hlína, skála, písek a další materiál země - to vše je dobré, ačkoli si o tom člověk často myslí své (hřích!), protože se mu zrovna to či ono nehodí.

Rostliny, stromy i obyčejná tráva jsou dobré, Bohem chtěné a Bohem střežené. Každý strom, ba stéblo trávy, nám mají připomínat Boží tichý hlas a blízkost Boží milosti. Protože jen

díky Boží milosti fotosyntézy můžeme užívat krásy dýchání⁴ a tak života.

Píseň: EZ 662 - Do země se skrývá + Modlitba Páně
Rozhovor

⁴ Přičemž hebr. ruach (= duch) je také vanutí větru či dechu...